

Rysk rävsax

Stor i orden, liten på jorden. Det inte enbart riksdagskandidaternas valaffischer som leder tankarna till detta ordspråk. Visst känns det svårt att se det som sker i Ryssland som ett uttryck för att vår östra granne har läget under kontroll.

Västerländska kommentatorer tolkar gärna Rysslands annektering av Krim, militära inblandning i östra Ukraina och svulstiga militärpatriotiska retorik som uttryck för att det ryska imperiet har kvicknat till. Men enligt statsvetaren och krenlologi-experten Lilia Sjevtsova är allt detta snarast ett uttryck för svaghet och villrådighet.

Ryssland är enligt henne inte längre kapabelt att fungera som en effektiv militärstat. Bortblåst är sovjettidens ideologiska glöd, som skapade en gemensam framtidsvision och upprätthöll en fungerande straffregim. En betydande del av den ryska eliten är inte längre beredd att leva i en dylik från omvärlden isolerad försvarsbastion. Samtidigt är varken makthavarna i Kreml eller folkets flertal intresserade av att dekonstruera militärstaten och etablera en fungerande rättsstat.

Det svårt att veta hur ryssarna ska sprattla sig ur denna rävsax. Nittioalets politiska kaos och rövarkapitalism gör att ryssarna inte har någon större tilltro till liberala reformer. Och vem tror att en revolution skulle lyfta en mera reformvänlig och västsinnad ledare än Putin till makten.

Vad tänker måntro den kinesiske ledaren Xi Jinping om det som sker i det ekonomiskt stagnerande och grälsjuka Europa? Antagligen offerar han inte denna ytliga civilisation med sina märkliga principer särskilt många tankar. Men troligtvis torde han ändå ibland ägna en tanke åt Rysslands problem, eftersom de på längre sikt kan ha både positiva och negativa konsekvenser för Kina.

En möjlighet är att Ryssland på grund av sina förstörda relationer till EU och Förenta staterna tvingas alliera sig alltmer med Kina. Detta skulle förstås ske på kinesernas villkor eftersom de i motsats till ryssarna har en stark ekonomi, fungerande institutioner och en bred teknologisk bas för sitt agerande som globala stormakt. I så fall skulle Sibiriens enorma naturresurser för första gången bli föremål för en effektiv exploatering. Den ryska eliten skulle också få vänja sig vid att kineserna dikterar deras relationer till EU – eller det som då är kvar av unionen.

Uppenbart är hur som helst att de nu pågående förskjutningarna i världsekonomin kommer att få stora geopolitiska konsekvenser också för Europa. Den stora frågan är därför vad som krävs för att både Ryssland och EU ska vara beredda till en förlikning. Ryssarna skulle förstås helst se att Nato upplöstes. På EU-medborgarnas önskelista står självklart ett demokratiskt och laglydigt Ryssland.

Ingendera av dessa dagdrömmar kommer att gå i uppfyllelse inom en överskådlig framtid. Ändå torde den nuvarande rysk-europeiska konflikten knappast utmynna i den typ av säkerhetspolitisk status quo som rådde under kalla kriget.

Henrik Meinander, HBL 17.4.2015